

Če se zob dergne in obriba (obnuea), zgoraj na licu ne more imeti več zmiraj ene podobe; ta podoba se mora po letih spreminovati, in glej! iz te podobe se spozna starost konja po 8. letu.

Je pa 4 različnih podob, ktere se prikažejo od 6 do 6 let.

Kadar se je zbrisala črna jamica na klešnikih, je konj 6 let star; ko se je zbrisala na srednikih je 7; ko se je pa zbrisala tudi na krajnikih, je 8 let star — sedaj so vsi ti zobje zgoraj (ali na zgornjem licu) poprek podolgasto-okrogle podobe. To je 1. podoba.

Ko je preteklo 6 let, se je zob obribal spet za 6 linij in pokaže se okrogla podoba, prvič na klešnikih; tak konj je 13 let star; potem na srednikih; tak je 14 let, in 15 let, kadar je na vseh sprednjih zobéh okrogla podoba. To je druga podoba.

Ko je preteklo spet 6 let, se je zob obribal spet za 6 linij in pokaže se trivoglatna podoba na zobu; tak konj je 19, 20, 21 let star, kakor je ta podoba na klešnikih, srednikih ali krajnikih.

Spet čez 6 let se zob obriba za 6 linij in pokaže že 4. podoba: narobe obernjena podolgasta (to je od znotraj proti zunaj); tak konj je 25, 26 ali 27 let star, kakor je ta podoba še le na klešnikih, srednikih ali krajnikih.

Vidite, dragi moji, to je vsa skrivnost, starost konj tudi čez 8 let iz zob spoznavati, kdor se je tega učil.

So sicer nekteri razložki in važni od tega, kar smo tukaj razložili, posebno tam, kjer je postava čeljust napčna in da se ne dergnejo zobje kakor bi imeli; takrat ostanejo predolgi; zato pa imamo spet druge vodila, in po meri zob spoznavamo starost konjsko. Prava dolgost klešnika, kolikor ga iz čeljust gleda, je 8 linij, — srednika 6, krajnika pa 4 linij. Za kolikor linij dalji je zob (ker se vsako leto ni za 1 linijo oribal), toliko let se mora prišteti k unemu številu let, ki ga zgornje lice zoba kaže.

Še marsikaj bi bilo omeniti, al to je zadosti vsakemu očitno pokazati, da imamo stanovitno tarifo, po kateri se spoznava starost konj, ktero tarifo je natura sama zapisala na zobé.

Le učiti se je je treba.

Iz zborazgodovinskega društva v Ljubljani.

Mesečni zbor zgodovinskega društva 2. d. t. m., kterege so spet Njih prevzvišenost gosp. deželni poglavar poslavlili s svojo nazočnostjo, se je začel s tem, da je društveni tajnik gosp. dr. Kosta bral pismo svetovavca c. k. minist. oddelka gosp. Haidinger-ja, v katerem visokoučeni mož iskreno svoje veselje razodevuje, da ga je hvalevredno društvo za svojega častnega uda izvolilo.

Potem je gosp. dr. Kosta zboru naznanil, da gosp. Jernej Lenček, kaplan v Žiru — kterege mnogostrano pridnost so gosp. deželni poglavar posebno pohvalili — je društvu poslal slovensko knjigopisje (Bibliographie) za natis v njegovem časniku „Mittheil.“, ktero 85 slovenskih knjig (večidel pobožnega in slovničnega obsežka) od leta 1583 do 1820 zapopada. Pri ti priliki je omenil gosp. kustos Dežman, da gosp. bibliotekar Kastelic ima slovensko knjigopisje, ktero je izdelal rajnki Čop in ktero obsega vse, kar se slovenščine nahaja v naši licealni bukvarnici. Ob enem pa se je opomnilo, da je želeli, da bi to knjigopisje se doveršilo in dostavilo, kar mu še manjka. Naj bi tedaj vsak, kdor ima ali vé za kake manj znane posebno stareje slovenske bukve, naslov (Titel) popolnoma natanko prepisal in ga zgodovinskemu društvu v Ljubljano poslal. Prosi se za to prav lepo. Posebno naj bi častiti gosp. duhovni po slovenskih deželah pridnega svojega tovarša gosp. Lenček-a posnemali in pri kmetih, ki imajo marsikake starine, popra-

ševali po njih, da se svetinje domače ne pozabijo, ampak rešijo pogube, društvene nabere pa čedalje bolj množijo.

Za tem je gosp. dr. Kosta bral filologični spis gosp. Dav. Terstenjak-a o dvéh besedah iz jezika nekdanjih Panoncov, kteri navadno za Ilire veljajo, čeravno Iliri po mislih najveljavniših jeziko- in narodoslovcov ne spadajo v versto ariških (indo-germanskih) narodov. Iz jezika starih Panoncov ste se nam ohranile dvé besedi. Dio Kasi pravi, da so se zvali Panonci od „panos“, kar se je pri njih imenovala neka podobleka z rokavama. Po Pliniu pa so imenovali bivola „bonasus“. Pan je sicer mnogim ariškim jezikom skupna korenina; spoduje oblačilo z rokavama „panja“ imenovano pa se nahaja le v slovanskem jeziku (v cerkveno-slovenskem in rusovskem); — „bonasus“ pa pomeni „žival, ki živi v mlaki ali močirji“; bivoli še dandanašnji radi bivajo v močirnih krajih in „bana, bona“ še dandanašnji v slovenskem pomeni mlako, močirje. Iz teh vzrokov meni gosp. prof. Terstenjak, da so Panonci bili Slovani.

Gosp. prof. Egger je naznanil pohvalni govor, ki ga je slavni pridigar pater Abraham a santa Clara Krajni in Krajncem na čast izustil 30. aug. 1705 v cerkvi minihov Augustinov na Dunaji, ko so na Dunaji in v okolici njegovi bivajoči Krajnci v slavo svojih deželnih patronov cerkveno slovesnost obhajali. Pohvalnica „von der gesammten Nation in und um Wien wohnhaft“ je posvečena nekemu grofu Buellinu z določnim pristavkom, da namen tega govora je prednosti krajnske dežele vsemu svetu in posebno „dem liebsten Deutschland“ razglasiti. Oče Abraham svojih besed o Krajni in Krajncih ni posnel iz Valvazorja in Megiserja, in kakor je bil v vseh svojih ogovorih mojster, da mu ga ni para, in je znal po domače in šegavo govoriti kakor malo kdo, tako je ustrojil tudi ta govor, kteremu na čelo je postavil naziv „Narrabo mirabilia tua“ (povedal bom čuda tvoje).

Društveni kustos gosp. Jelovšek je govoril o edinem grobnem spominku srednega veka, ki se nahaja v Šenklaški cerkvi, in je bil postavljen škofu Marlinu Pedenskemu leta 1456, kteri je pred osnovo ljubljanskega škofijstva po cesarji Miroslavu IV. leta 1461 poslednji Generalvikar bil, ki ga je patrijarh oglejski na Krajnsko poslal.

Gosp. profesor Metelko je govoril o izverstnih zaslugah prof. dr. Miklosiča za slovenski jezik in slovensko slovstvo, in je, derže se gosp. dr. Legis Glückselig-evega pretresa v „Oest. Bl. für Lit.“ 1845, razložil delavnost na tem polji pred Miklosičem in zlasti to, kar sta Šafařik in Kopitar stvorila, in je potem nekoliko obširniše govoril o delu Miklosičevem „Radices linguae slav.“, nadalje je obljubil drugikrat.

Etimologične drabtinice.

Nabral Davorin Terstenjak.

Balc in Kôg.

V Kamčki fari blizo Marburga je visoka gora Balc — Bave. Ime te gore je zanimiv ostanek iz nekdanjega bogatega zaklada slovenskega jezika.

Balc pomenjuje: visok. Sorodne debela so: perziški: bâlâ „hoch, visok“ keltiški: bala, visok, v sredovečni latinščini: balma, „Anhöhe“ koroškonemški: Palfe iz slov. balva. Sem spada ime gore pri Gradcu Blavuč za Balvuč.

Ravno tako zanimivo je ime Kôg. V ljutomerskih goricah se velí breg, na katerem cerkva sv. Bolfanka (Ožbenka) stoji: Kôg.

Dalje imamo na Štirskem breg in rečico Gôgič in prebivavce na Kôgih z imeni: Kogolšek, Gogala itd. Tudi Kôg pomenjuje: visok. Sorodne debela so pers. kôh, „Berg“, osetski: „choch“, jugum montis. litevski: Kaukaras, „Hügel“, irski: coiche, „Berg“, gotiški: hauchs, novomeški: hoch.

Vahor.

V celski okolici je visoka gora z imenom Vahor. Ker iz zapopadkov: „rasti“ so nastale poznamljevanja za gore na primer: mah, crescere, od kodar: magila, mogila, magolnik, vrhd, crescere, odkodar: brdo, vrh, crescere, odkodar: verh, bal, „crescere“, odkodar balc, balma, drih, „crescere“, odkodar: sansk. adri, breg, slov. adran, adrije, ime vesi po gori stoječe; iz adri je tudi ime postaje Adran, v ablat. Adrante pri „St. Oswald am Dranberg“, — toraj tudi se ime Vahor sme izpeljevati iz vah, crescere.

Dav. Terstenjak.

Pripovedka od starega Viniškega grada.

Kar si narod pripoveduje, niso vselej marnje, in more se iz takih pripovest marsikaj doznati. Zato povem, kar sem slišal od starega Viniškega grada, ne daleč od Varaždina. Pravil bom pa v narečji, ki se govori po Varaždinski okolici, ker to narečje je slovensko in razumljivo za vsakega Slovenca, in to bi tudi utegnilo komu všeč biti.

Viniški grad se je porušil od velikih Turških bojev, ar gda su se bojevi počeli, gospoda su pobegla vu varoše, a gradove su zapuščali, tak dugo, da je i nečisti duh dobil oblast zvrhu njih, pa onda, gda su šтели nutri stanovati, nije njim dopuščeno bilo, pa su se porušili i išče se rušiju dan danes. A vezda, da bi človek štel iti vnuter, ne pusti ga duh nečisti, ili stenu vruši tak, da se prestraši, pa odide; ili ako se pa ne boji, onda kamenja baca; ar dok je bila gosposčina, gospoda su dala kopati. Vu pivnicu jeje ne znati, gde su vrata bila, zato su dali zida trgati, da bi došli do peněz, pa bi onda z onimi penezi popravili grada. Ali kuliko su čez dan napravili, tuliko je ponoči pak nazad napravljeno bilo. Tak je navek trpelo, da nikaj su ni mogli napraviti.

Onda su odlučila, da budu samo nekaj težakov odredili za dan, a vu noči više, da se ne budu bojali, ako kaj dojde. Ali vu noči taki je splašilo muže, pa su pobegli, i od potli neda niti tam dojtí niti jako blizo ni. Zato je i drevje okol poraslo i guščava velika je postala.

Pripovedaju, da je neki pintar išel iz dela grofovskoga, gde je nabijal lagve, pa se je zamotil duže časa, pa je moral iti ponoči dimo. Ne dalko od grada je steza. Počeka ga jeden frater. Ov znal je, da tam nečisti duhi lađaju, ipak nije se prestrašil, gda je zapazil ovoga vu spodobi fratra. Frater njemu taki veli: „čuješ ti, hodi z menum; ti si pintar, da vidim, da nosiš pintarsku meštiju i obručee.“ Odgovori: „je sem.“

„Hodi samo z menum, nikaj se ne boj, ja ti vre dobro naplatim.“ Ov ga poslušá i ide za njim. Gda oni dojdu blizu grada, zemlja odstupi i vrata se odpru (ar su bila vrata zasipana i zadrta, da je ni bilo moči najti; ali su onda taki najdena bila, da je gospodar vnuter išel, a pred njim su se sama odprla). I idu nuter. Gda dojdu do lagvov, pokaže mu jednoga lagva, koj je bil pun z vinom i kojega je samo bersa držala. Onda ov nabije ovoga lagva, a gda je bil vre gotov, da mu od 'sakoga lagva jednu kupicu, da košta, a samo staro vino. Ov se je vre i pomalo napil, da je bil vre bolje kuražen. Onda ga pelja na stran vu jeden kut. Tam su bili tri lagvi, jeden samim kufrom pun, drugi srebrom, tretji cekini. Vezda mu velí, da si zeme od jednoga lagva triput kuliko goder more saki put zeti. Ov si zeme cekinov triput. Onda si je štel i štrtiput, ali mu je rekel, da ne sme više. Na sakom lagvu na penezi je sedel jeden mali pesek, ali pesek mu nije nikaj učinil. I tak ga odpela na ono isto mesto, gde ga je zel, i rekel mu je, da ide mam dimo, da se nikaj nigdi ne ogledne. Nu ov je išel mam dimo vesel, ali gda je vre do vrat došel, si je mislil, kaj bi to bilo, da se ne bi smel ogledati; in sem vre blizu doma, sem mu ni nikaj strahu; pa se ogledne, ali nikaj nije videl. Dojde v'izu, mam veli ženi: „žena, kaj sem ti ja donesel? Veli: „kaj?“ „Ja sem

ti donesel cekine, muči, budemo dobro živeli.“ Ona njega pita: „pa gde su ti?“ On izvadi iz torbe z rubcom ali vugljenje je bilo. Onda on žalosten pripoveda nji kaj se je dogodilo. Ali on nije znal, zakaj mu je rekel, da se ne obrne nazad. Zato, da mu se penezi ne bi na vugljenje pretvorili; pa se je ogledal, i onda su mu postali na vugljenje. Onda ov se postavi na ono isto mesto, ali bi došel on, kaj bi mu povedal, kak bi mogel nazad peneze dobiti. Postavil se je frater i povedal mu je, naj ide na tekuču vodu, koja voda se je gor obrnula; na kojem mestu se voda obrne gor, pa posle dol, da je opere, i onda mu postaneju nazad kak su bili. To je učinil, i postali su mu tak kak su bili. —

Viniški grad je još od negda pred Kristuševim narodenjem, da su ga još hajdovi zidali, i da ov stari grad je bil spojen ze Zelendvorom, pod jednoga grofa spadal, ali vu sakom gradu je bil jeden riter, pa gda je ov vu Zelendvoru jel kopuna, ov iz staroga grada strelil je ga spred njega i na kla hitil; pa gda su zidari zidali pri starom gradu i v Zelendvoru, pa su si metali kladiveca ili drugo oružje, gda je bilo jednim treba, su hitili ga k onim, pa gda drugim, pa su ovi ga hitili k njim. M. Valjavec.

Opazke. Genit. plur. na -ih izgovarja se -eh, in instr. na -im -imi navadno kakor -em, -emi, post: velikeh Turških; pred velikem, -kemi; lj večidel kar l: bole namesto bolje; nj naj večkrat kar n: kon, ali tudi dostikrat kar j: koj, jega, k jemu; -ev se izgovarja -of: bojof (bojev); šтели — hoteli; išče — še; gda — kadar (kdaj); vezda — zdaj; gde — kje in kjer; pak — spet; lagev — sod; frater — mnh; vre — že; taki, mam — koj, prec; v'izu izgov. fižu (iz v hižu) — v hišo. Pis.

Kakošne ima vrag parklje?

To vprašanje se bo marsikteremu naših bravcov šaljivo zdelo; vendar je vse gola resnica, kar sem namenil pod tem naslovom „Novicam“ priobčiti.

Pred desetmi leti, ko sem še otrok bil in doma (pri sv. Križu blizo Slatine na Štajarskem) krave pasel, sem pri našem mlinu med blatom in kamenjem, ki so ga moj oče pri trebljenji steske *) izmetali, neko zelo čudno stvar našel. Bila je lepa okamnina v podobi velikega zoba ali prav za prav parklja, kateri je bil po verhu svitel in enmalo šilast, ob kraji pa ojstri rezatici podoben. Akoravno nisem vedil, kaj je bilo, sem vendar veselja poskakoval, ker sem igračico dobil, kakoršne še poprej nikoli vidil nisem. Moje veselje pa ni dolgo terpelo. Ko sem namreč najdeno okamnino dekli pokazal, je začela nad menoj kričati, da naj to reč hitro nazaj nesem, kjer sem jo vzel, sicer ne bo dobro za me, kajti je berž ko ne to kaka copernica zgubila. Z deklinim nasvetom nisem bil zadovoljen; vedil sem že, da so vse pravlice od copernic prazne kvante, ter sem svoj zaklad skerbno skrtil, misleči, da ga bom pri prvi priložnosti v šoli gosp. učitelju pokazal. Kar sem namenil, sem tudi spolnil.

Precej drugi dan, ko sem v šolo šel, sem svoj čudovitni kamen seboj vzel, in sem gosp. učitelja prosil, naj mi pové: odkod da je ta reč, in ako jo je res kakošna copernica iz torbe zgubila?

Gosp. učitelj vzame okamnino v roke, jo dva-trikrat premeri in pregleda, ter mi pové, da to ni nič drugega, kakor — hudičev parkelj.

Jez se tega odgovora prestrašim in vprašam: kako da je vrag ravno v naši steski parkelj zgubil?

Na to vprašanje nisem nobenega odgovora dobil.

Moji součenci posebno pa součenke so sto in sto pravlic od vražjega parklja pripovedovati znali. Nekteri so rekli, da je mlin od vraga obseden; drugi, da se je vrag v steski kopal, ob kamen udaril in parkelj odbil; zopet drugi, da so se peklenški za dušo enega človeka topli, ki je pred ne-

*) Steska je globoka graba, v kateri se voda za mline nabera. Pis.